

GUDSTJENESTE MED NATTVERD

Fjellhamar kirke 3. august 2014

Matteus 6,19-24

PREKEN

BIBELTEKSTENE

Bibeltekstene som vi legges frem for oss i dag er en tung og slagkraftig trio. Først om gullkalven. Selve symbolfortellingen for hvordan vi mennesker vender oss bort fra Gud. Ved Sinai-fjellet forsvant Moses opp i fjellheimen alene og ba dem vente. Det dro ut. Ventetiden ble for lang. De ville ha noe håndfast. Noe vakkert å se på, og vise til. Aron laget gullkalven, og de tilba den som sin Gud. Når Moses omsider kom ned med steintavlene med de ti bud hvor det første lyder, du skal ikke ha andre guder enn meg, kom det for en dag hvor dypt dette valget gikk, hvilket oppgjør dette var mellom Gud og Israelsfolket.

Den andre teksten skrev apostelen Johannes. Han som i sine unge år fulgte tett på Jesus og ble formet og fanget av han. Etter et langt liv i helhjertet etterfølgelse og tjenesten for Jesus med brutal og dødelig forfølgelse, men like fullt et sterkt fellesskap og en Jesus-tro som brer seg ut til stadig nye, ber han de innstendig om å vende verden og all dens begjær ryggen, for det er ikke av Far og går til grunne.

Prekenteeksten er fra bergprekenen. Her gir Jesus oss noen av de mest radikale utfordringene i å leve etter Guds vilje midt i livet sammen med andre. Og midt i dette vår tekst om ikke å samle seg skatter på

jorden, for der skatten din er vil også hjerte ditt være. Øyet som viser hva som bor i ditt indre, lys eller mørke. Dere kan ikke tjene både Gud og Mammon.

V.19-20:

”Dere skal ikke samle dere skatter på jorden, hvor møll og mark ødelegger, og hvor tyver bryter inn og stjeler. Men dere skal samle dere skatter i himmelen, hvor verken møll eller mark ødelegger og tyver ikke bryter inn og stjeler. For der skatten din er, vil også hjertet ditt være.”

Poenget er enkelt og talende, og tilsvarende dypt. Typisk Jesus. Det jordiske er forgjengelig, det brytes ned, det kan virkelig mistes. Det kan rammes av naturens gang eller nedbrytende krefter som skadedyr, vær og vind, eller forråtnelsen som alt jordisk er fanget i. Eller det kan tas fra oss av andre mennesker ved tyveri, ulykker, krig. Jordiske skatter er sårbare, og usikre.

De himmelske skatter er uberørt av dette. Hva er så skatter i himmelen? Jesus har rett før sagt noe om det. Han sier i 6,1: *”Pass dere for å gjøre gode gjerninger for øynene på folk, for å bli sett av dem. Da får dere ingen lønn hos deres Far i himmelen.”* Så gir han tre eksempler på det. Gi gaver til de fattige, be og faste. Ikke gjør det foran andre for å bli sett og anerkjent. De som gjør det har alt fått sin lønn. Nei, gi, be og faste i det skjulte, og din Far som ser i det skjulte skal lønne deg. Barmhjertighet, tid med Gud og vende sin oppmerksomhet mot han, er skatter i himmelen som Gud vil lønne. Tro, håp og kjærlighet. Tilgivelse og nåde. Vil jeg henge på. Selv om livet og mennesker kan knuse mangt et håp, kvele troen, bryte ned kjærligheten, og slite ut/overmanne tilgivelsen, så er det skatter vi ved Guds hjelp kan få bære med oss tvers igjennom alle ting, og som ingen kan ta fra oss så lenge vi selv holder oss til dem.

Men den viktigste grunnen for å samle skatter i himmelen er ikke at de ikke forgår, men at der skatten din er, vil også hjerte ditt være. Hvor er det vi forsikrer vår fremtid, og trygger våre skatter? I himmelen eller på jorden? Hos Gud eller gullkalven? I verden eller hos vår Far? For der vil også vårt hjerte søke hen, og sette sin lit til.

V.22-23: Kanskje la noen av dere merke til at disse versene i den nye oversettelsen var helt annerledes enn den gamle? Jeg hadde ikke sett det før nå. I den forrige bibeloversettelsen sto det: *"Det er øyet som gir legemet lys. Er ditt øye friskt, blir hele ditt legeme lyst. Men er øyet ditt sykt, blir hele legemet ditt mørkt."* I den nye oversettelsen står det: *"Øyet er kroppens lampe. Om øyet ditt er klart, er det fordi kroppen er fylt av lys. Men om øyet ditt er sykt, er det fordi kroppen er fylt av mørke."* I den gamle oversettelsen var øyet et vindu inn til hjertet hvor et godt øye ga et lyst indre. Men i den nye så er øye kroppens lampe som sprer det kroppen er fylt av. Altså ikke øyet som preger det indre, men det indre som preger øyet. Det er visstnok ikke helt enkelt å oversette, men man har nå valgt dette. Blant annet fordi man i antikken så på øynene som lyskastere som lyser opp omgivelsene og hvor lyset kommer innenfra.

Det er faktisk interessant at observasjon av iris, regnbuehinnen i øyet til mennesker, brukes for å avklare sykdomsbildet, mest innen alternativ medisin men også av mange leger. I følge teorien i irisdiagnostikken skal alle kroppsdeler og organer være representert i øyets iris, og evt skader eller mangler kunne avleses der. Det er jo en velkjent og allmenn erfaring at øynene forteller mye, ja, avslører mye. "Se meg i øynene!", sies ikke uten grunn. Vi kan kle oss, gre oss, gjøre oss til, men øynene forteller sannheten. Solbriller er kult, men det skaper en avstand, mennesker blir vanskelige å lese. For øynene er kroppens lampe. Her sees tristhet og tårer, her stråler

gleden i gjennom, her slås blikket ned i skyldfølelse og skam, her gnistrer sinnet, her skuler mistenksomhet og misunnelse, og her lyser godhet og varme. Er blikket tomt, er det levende, er blikket grådig, er det fylt av omsorg? Øynene er kroppens lampe og i dem skinner det igjennom hva som fyller vårt indre. Hva som fyller meg og bor i meg, og hvor jeg har min skatt.

V. 24: *"Ingen kan tjene to herrer. Han vil hate den ene og elske den andre, eller holde seg til den ene og forakte den andre. Dere kan ikke tjene både Gud og Mammon."*

Igjen et enkelt bilde og et klart og dyptgående poeng. Tjene er vel og merke ikke som å ha to arbeidsgivere slik mange har i dag. Ordet tjene betyr egentlig være slave for, og i romersk rett hadde en herre full råderett og absolutt makt over en slave i liv og død. Og da nytter det ikke med to herrer. Man må velge. Man kan ikke vært underlagt full råderett i alle ting fra to herrer. Det er umulig. Når de store avgjørelsene skal tas i livet så man ha et ståsted. Det er ikke rom for delt lojalitet.

Mammon var i utgangspunktet et arameisk ord for rikdom. Men det har etablert seg som et begrep for den grådige og urettferdige rikdommen. Vi bruker det til og med i dag her langt i nord. Ikke minst er det disse ordene av Jesus hvor Mammon settes opp som den store konkurrenten til Gud, som har gjort Mammon til et begrep. Den store slavedriveren som fører oss bort fra Gud og som binder oss langsomt til seg.

Utfordringen fra Jesus kan vi ikke vri oss unna. Den treffer oss. Vi lever i en av verdens rikeste land, ikke bare per i dag, men også gjennom historien. Selv om rikdommen i stor grad kommer alle til gode er det også her hos oss stadig økende forskjeller i samfunnet.

Mammon viser uunngåelig sitt sanne ansikt. Urettferdigheten. Vi rike lever godt av og med denne uretten. Markedet gjør at de fattige jobber for lønn som de faktisk ikke kan overleve på slik at vi kan kjøpe varer langt ut over det vi trenger så billig som mulig. Vinner krav frem om bedre lønn flyttes fabrikkene til noen som er mer desperat etter arbeid, og prisene presses ned langt under hva som kan leves for. I Kina er det kommet et eget ord for å jobbe seg i hjel. Vi har et enormt forbruk av det aller meste, varer og tjenester, reiser og opplevelser. Og for all del, vårt forbruk gir levebrød for mange, men også en rå utnyttelse av desperate mennesker.

Spørsmålet er ikke i dag rettferdighet, men hvor vårt hjerte er. Sagt på en annen måte: Det skal god rygg til å bære gode dager. Hvor lang tid tar det å glemme Gud? Hvor mange tiår med oljesmurt rikdom trengs for å gjøre oss av med Gud? Hva gjør velstanden med oss? Gjør den oss tilfredse? Blir vi fornøyd? Finner vi fred, mening og lykke? Blir Gud noe vi ikke trenger lenger, han er god å ha for de fattige og undertrykte?

Noe av det som kjennetegner rikdommen, forbrukerkulturen, er en dyp uro. Samtidig som den forkynner det glade budskap om at vi har det du trenger, det du mangler, det som gjør deg lykkelig; den nye bilen, det nye antrekket, den nye sofaen, de nye skiene, hudkremen, så bygger den på samme tid opp under uroen om at jeg alltid mangler noe. Jeg trenger noe mer. Mammon har alltid noe nytt å gi oss, men jeg blir aldri mett og ferdig. Jeg drives videre etter noe enda nyere og bedre.

Etter vår tekst finner vi Jesu kjente ord om å lære av liljene og fuglene. Og ikke jages rundt av bekymringer for mat og klær. Her finner vi kanskje også en viktig nøkkel til vår tekst, i 6,33: *"Søk først*

Guds rike og hans rettferdighet, så skal dere få alt det andre i tillegg."

Gud vet vi trenger ting for å leve. Mat, søvn, klær, hus. Vi er skapt til arbeid, til å nyte skaperverkets mange goder. Rikdommen sees jo på i bibelen som en velsignelse. Men den kan forføre oss og føre oss bort fra det som er en enda større velsignelse. Skatter i himmelen. Et liv med Gud og mennesker i tro, håp og kjærlighet. Det må alltid komme først. Vi må aldri knytte oss mer til rikdommen og tingene enn til Gud. Vi utfordres i dag på å sette Gud foran Mammon. Til å la vårt hjerte falle til ro hos han, sette vår lit til han og at i Gud så mangler vi ingen ting. Falle til ro hos Gud og søke han foran alle andre ting.